

SUOMEN PANKIN

Aunuksenlinnan

KONTTORI

Suomen Pankin Johtokunnalle,

Helsingissä.

Heinäkuun 10 p:nä 19.44.

N:o -.

Osastopäällikkö-Kamreeri

Paul Blomquist.

H.V.

Kirjoitin Sinulle Salmista pienen sepustuksen edesottamuksistamme kaikessa kiireessä ja aion nyt tässä sitä hiukan paikkailla. En oikeastaan muista mitä silloin kirjoitin, joten aloitan kaiken alusta ja yritän muistella tapauksia aikajärjestyksessä.

Aunuksenlinnassa alkoi v.k. 16. p:nä, perjantaina, jo olla ilmassa selvästi havaittavaa "koti-Suomen kai-puuta" vai evakuoinnin haluksiko sitä nimittäisin. Se johtui Karjalan Kannaksen tilanteesta saapuneista hälyyttävistä uutisista. Samana päivänä alkoi maantietä pitkin virrata sotilas-kolonna toisensa perässä pohjoista kohti. Ja kun meistä 10 km päässä Mäkriän asemalla oli kova matalahyökkäyspommitus ja hävittäjät jo useita päiviä jatkunutta häiritsemistään yhä voimistivat sai evakuointi Annuksenlinnassakin miltei paniikki-maisen luonteen. Mäkriän pommituksen yhteydessä oli muuten ankara ilmataistelu ja me saatoimme pankin pihamaalta seurata miten yksi ryssän kone ammuttiin maahan. Seuraavana päivänä lähti meidän suurin asiakkaamme, Alitilittäjä 261, jo koti-Suomeen ja mekin aloimme pakata rahojamme ja tavaroitamme valmiiksi. Meille soitettiin ensin Salmista, että siellä tehdään meille tilaa ja kaivetaan korsua holvia varten, sitten soitti eversti Hendusen alainen luutnantti Salmela kysyen montako auttoa me tarvitsemme, lähtöajastamme hän ei voinut sanoa mitään varmaa, mutta kehoitti olemaan valmiina. Sinä ja kapteeni Mä-

kinen soititte sitten myöhemmin samana päivänä. Päätös tarkastuksen jättämisestä oli niissä olosuhteissa aivan oikea. Diskonttokomiteaahan ei niissä kiireissä olisi mitenkään saanut kokoon ja, kun meidän kassammekin oli jo pantu laatikoihin, olisi tarkastus senkin puolesta käynyt hyvin vaikeaksi ja olisi merkinnyt uutta pakkaamista, johon tilanteen epäselvyyden vuoksi tuskin olisi uskaltanut ryhtyä. Nyt jäi kyllä kassa kokonaan tarkastamatta kesäkuulla, ainoastaan minun raporttiviikoittain tekemien varaan. Täällä Matkaselässä suoritettiin kyllä ylimääräisen tarkastuksen heti, kun laatikot oli saatu puretuksi ja rahat sijoitetuksi holviin hyllyille. En tiedä saanko tässäkin kuussa diskonttokomiteaa kokoon. Ev. Händusella on varmasti siksi monta rautaa tulella, ^{hän} ~~että~~ lienee vaikeata irroittautua tarkastukseen. Hän ei kyllä ole kovin kaukana meistä tällä hetkellä eikä myöskään lääk.kapt. Kannas. Sitä vastoin en tiedä ollenkaan kapt. Mattilan olinpaikkaa, hän kun sotilashallintoon kuuluvana joutui omille teilleen. Lienee mahdollisesti Joensuussa. Mitä pitäisi tehdä? Olisiko nimitettävä tilapäiset uudet tarkastajat vai voidaanko odottaa tilanteen rauhoittumista, vai tuletko Sinä tänne tarkastamaan? - - - Hyppäsin hieman syrjään pääasiasta, vaikka asianaan se tämäkin oli. Sunnuntaina 18.p:nä kesäk. meillä kävi paljon asiakkaita. Useimmat toivat rahaa tahtoen tyhjentää kassansa ennen lähtöä. Mutta sotilashallinnon alaiset kassat rupesivat yllättäen myöskin nostamaan. Sotilashallintoesikunta oli näet määrännyt, että karjalaisille oli maksettava työpai-koistaan palkat eli lopputilit ja Vako OY. ryhtyi jakamaan heille korttiannoksia kesäkuun loppuun saakka. Vakolla kai oli samalla tarkoitus saada varastonsa pienennetyiksi evakuoinnin helpottamiseksi. Tästä olivat karjalaiset hyvin hyvillä mielin ja niinpä moni heistä kävi meitäkin hyvästelemässä ja itkusilmässä myönsivät, että hyvät olitte te suomalaiset. Oli tietenkin hyvin hankalaa ruveta avaamaan jo pakattuja laati-

Suomen Pankin Johtokunnalle,

Helsingissä.

KONTTORI

kuun p:nä 19.....

N:o

koita, mutta selvittiinhän siitä sentään joten kuten. Vasta maanantaina soitti luutnantti Salmela uudelleen ilmoittaen, että ev. Hendusen mielestä olisimme paikoillamme vielä pari päivää ja vakuutti ettei meitä ole unohdettu, vaikka siltä voi ruveta jo tuntumaan. Senjälkeen ^{se oli seuraavana päivänä/}soitti Strählmann Äänislinnasta ilmoittaen saaneensa Aun.R:n intendentti eversti Sauriolta välittääkseen meille osoitetun käskyn siirtyä ensi tilassa Matkaselkään. Tämä oli ev.l. Saloniukselta lähtenyt alkujaan. Soitin heti ev. Henduselle, koska oletin että käskyn pitäisi olla myöskin hänen tiedossaan ja oikeastaan sen olisi pitänyt tulla hänen kauttaan meille. Hän oli siitä hiukan ihmeissään, mutta lupasi ottaa heti yhteyden ev. Saurioon. Hän teki sen ja ilmoitti sitten sopineensa, että me siirtyisimme sittenkin ensin Salmiin ja sieltä tilanteen vaatiessa edelleen Matkaselkään. No niin, jäimme siis edelleen Aunuksenlinnaan ja saimme siellä kokea vielä samana iltana pommituksen mikä ei kuitenkaan aikaansaanut sanottavampia vaurioita. Seuraavan päivän, siis 21:n, aamuna sain kuulla, että ryssät ovat Syvärillä Lotinanpellon kohdalla sillanrakennuspuuhissa ja myöhemmin iltapäivällä kertoi naapurimme kapt. Karapää, että ryssät ovat nyt jo Uutujärven tienoilla siis noin 3/4 tunnin automatkan päässä meistä ja hän kehoitti samalla meitä pitämää kiirettä lähtömme suhteen. Olin soittanut ev. Henduselle, mutta puhelimeemme oli irroitettu keskukselta, kun keskuksia vaihdettiin. Ev. Hendunen soittikin sitten myöhemmin itse meille ja sanoi ajatelleensa lähtöhetkeksemme 22.p:n aamua klo 9.0. Minä kerroin silloin saaneeni kuulla tilanteen viime vaiheista ja arvelin, että tuskin uskaltaisin vastata tilanteen tässä

SUOMEN PANKKI
KONTTORI

pisteessä kassasta enää kauempaa. Hän kertoi silloin olevansa tilanteesta varmasti myöskin perillä ja vakuutti rauhallisesti ettei ole mitään kiirettä. Mutta sitten hän myöntyi kuitenkin siihen, että jos katsoisin parhaaksi voisin ottaa luutnantti Salmelaan yhteyden auton saamiseksi aikaisemminkin, ja lisäsi vielä, että jos desanttivaaran vuoksi emme haluaisi olla yötä Aunuksenlinnassa saisimme tulla Nurmoilaan hänen luokseen (missä pelaisimme pokkaa siitä, kenelle mikin rahalaatikko joutuisi)! Sitten sattui niin, että naapurimme kapteeni Korpää ilmoitti, että heiltä vapautuisi yksi luutnantti Salmelan lupaama kuorma-auto, koska he olivat polttaneet paljon arkistoaan ja jättäneet muutenkin paljon mukaan aikomiaan tavaroita pois. Yritin nyt puhelinyhteyttä taas luutnantti Salmelaan, mutta puhelinkeskus sanoi, että meidän numerollamme ei enää anneta puheluja. Mutta luutnantti Salmela oli taas ollut ev. Hendusen kanssa yhteydessä ja soitti meille itse saadakseen kuulaa aikomuksistamme. Kerroin hänelle vapautuneesta autosta, joka kuitenkin oli jo luvattu muuanne. Hän lupasi kuitenkin panna ensimmäisen mahdollisen auton meille ja se saapuikin sitten klo 1.20 tai vähän aikaisemmin, niin että lähtöön pääsimme klo 1.20 kesäk. 22. p:nä. Lähtöhetkemme osoittautuikin sittemmin erittäin onnistuneeksi, sillä taivas oli mennyt pilveen ja satoi hiukan, joten kaikilla teillä esiintynyt vilkas ilmatoiminta oli hetkeksi tauonnut, kun taas sensijaan seuraavana päivänä aamusta alkaen, (siis juuri siihenkin aikaan, jolloin olisimme olleet liikkeellä, jos olisimme klo yhdeksän lähteneet,) oli ollut tavallista vilkkaampaa hävittäjä- ja maataistelukone-toimintaa kulkutiemme varrella.

Salmiin siis saavuimme onnellisesti 22.7. klo 4.20 hyvän autonkuljettajan saattamina. Siellä oli meitä ^{varten/}varattu paitsi nukkumasijoja pari pientä huonetta toimistoksi ja korsu kai-

SUOMEN PANKIN

Suomen Pankin Johtokunnalle,

KONTTORI

Helsingissä.

kuun p:nä 19.....

N:o

vettu rahan säilyttämistä varten. Siellä emme kuitenkaan ennätäneet ruveta avaamaan kaikkia laatikoitamme täydellisen toiminnan aloittamiseksi ennenkuin Tuuloksen maihinnousu tapahtui. Sitä ennen kerkesin kuitenkin käydä kapt. Tapani Valtari kanssa hänen henkilöautollaan Matkaselässä tiedustelemassa uutta toimipaikkaa. Kapt. Valtari oli Salmassa meidän huoltajamme ja sikäläisen huoltokeskuksen päällikkö, ev. Hendusen alainen hänkin. Matkaselän aseman lähetyviltä ei löytynyt mitään sopivan näköistä paikkaa, mutta muistin sitten tulo-matkalla nähneeni suuren tehtaan ja niin päätimmekin lähteä sitä katsomaan, koska se ei ollut kuin noin 4 km päässä asemalta ja Sortavalan maantien varrella. Paikan päällä lyötiin "kaupat" lukkoon. Paluuni jälkeen seuraanneena yönä, siis vrk myöhemmin kuin olimme sivuuttaneet Tuuloksen, tapahtui siellä maihinnousu ja niin alkoi näyttää siltä, että Salmassa ei oltaisi kovinkaan kauan, vaikka alunperäinen suunnitelma oli, että viipyisimme siellä ainakin siksi kunnes seuraava päivärahanmaksu olisi suoritettu. Sain ev. Henduselta luvan lähteä Matkaselkään milloin katsoisin parhaaksi. Olihan meillä pari kolme asiakastakin Salmassa, mutta muuten ei meitä siellä erikoisemmin tarvittu, joten käytin ensimmäistä tilaisuutta hyväkseni auton saamiseksi. Juhannuspäivän iltapäivällä tulikin kapt. Valtarin kuorma-auto korjaamosta ja se pantiin meitä kuljettamaan. Lisäksi saimme henkilövaunun. Matkalle lähdimme 16.15 siten, että rahat ja muut tavaralaatikat kulkivat kuorma-autossa edellä, Virman istuessa kuorman päällä ja kahden autonkuljettajan ohjaamossa, kun taas neitokset ja allekirjoittanut seurasivat henkilöautossa näköetäisyydellä perässä.

Matkaa ei ollut enempää kuin n. 130 km, mutta sen teko kesti klo 3:en seuraavaan aamuun, kun kuorma-auton moottori meni kolme kertaa matkalla piippuun. Pitkärannassa poikkesimme myös välillä 14. Kenttäpostikonttorissa ottamassa 1,480.000:- markkaa tilinmaksuna. Kassamme, joka viimeisen 15:n p:n päivärahamaksun jälkeen oli 14.0 milj. markkaa, oli tänne saapuessamme noussut yli 20.0 miljoon^a. Rahat saimme täällä tehtaan konttorirakennuksessa olevaan mainioon holviin. Se on betoonista valmistettu ja varustettu hyllyillä, mitkä ovat aivan kuin mittojen mukaan rahoille sopivat. Toimiston saimme aluksi sijoittaa tehtaan ensiapuasemalle, mutta eilen aamulla pääsimme tehtaan konttorirakennukseen, jossa jaoimme tilat tehtaan konttorin kanssa. Tässä olisi mainio toimia, mutta ryssät ovat ikävä kylläkin ruvenneet jo tännekin ulottamaan pommitusretkensä ja niinpä saimme lauantaina tehdasalueelle kolme eri kertaa pommeja ja asemalle kaksi kertaa. Vaurioita ei sentään onneksi nytkään tullut, lähimmät pommit putosivat toimistostamme 100 m:n päähän. Tehtaan omistaja varatuomari Björnberg on ollut itse täällä. Hän sekä tehtaan johtaja insinööri Sundholm sekä konttoripäällikkö Drake ovat erittäin ystävällisesti suhtautuneet meihin ja auliisti luovuttaneet tilojaan käyttöömmek, vaikkakaan tehdasta ei ole vielä pakko-
evakuoitu. Meillä oli alussa rauhallista ja mukavaa ennenkuin muut ennättivät tänne, mutta nyt alkaa olla väkeä jo vähän joka sopessa, niin että luulen meidän kohta saavan väistyä kauemmas, kun linjatkin ovat yhä taannehtineet.

Kun Stråhlmann omineen ajoi ohitsemme 5. p:nä kävin neiti Möller'in kanssa asemalla heitä tervehtimässä. Hyväntuulisia olivat kaikki. Tytöt matkustivat I:n luokan vaunussa Stråhlmann, v. Nandelstadh ja Soikkeli härkävaunussa rahojen ja tavaroitten kanssa hyvässä sovussa. He kertoilivat elämyksistään matkansa varrella ja porhalsivat pian Sortavalaa kohden.

SUOMEN PANKIN

Suomen Pankin Johtokunnalle,

KONTTORI

Helsingissä.

kuun p:nä 19.....

N:o

Samana päivänä kuin Stråhlmann'in tapasin lähdin Joensuuhun rahan noutoon. Sain kuorma-auton käyttööni, jolla toin 10,5 milj. kassantäydennykseksi. Gahnström vaikutti ilahduttavan hyvinvoivalta, kertoi, että heillä on ollut nykyisin hyvin paljon työtä, kun kaikki sotilashallinnon kassat on kerätty ja selvitetty Joensuussa. Tapasin siellä kun olimme illastamassa Gahnströmin kanssa Pielishovissa, myöskin Jahnukaisen. Kerroin hänelle Kivialhon syntymäpäivistä ja kehoitin kauttani lähettämään osallistumisensa yhteiseen lahjaan. Mutta hän lupasi palata asiaan tai ottaa suoran yhteyden Sinuun. Lieneekö sitä tehnyt?

Meidän neitosistamme sitten vielä . Neiti Sorva saapui Salmiin Juhannusaattona myöhään illalla. Hän oli saanut käyttää lomansa kotinsa evakuoimiseen pois Tienhaarasta. Hän on ollut verrattain rauhallinen ja hoitaa kassansa kyllä hyvin huolellisesti. Neidit Möller ja v. Haartman ovat käyttäytyneet erinomaisesti vaikeissa tilanteissa ja olosuhteissa. Valitettavasti en voi sanoa samaa neiti Kajanderista. Hänestä ei ollut esim. pakkaamisessa apua ollenkaan, ei saanut edes omia tavaroitaan ilman apua kokoon. Enimmäkseen hän pyöritteli silmiään kummallisesti ympäriinsä, ei puhunut juuri mitään kahvipöydässä sensijaan usein nauroi hysteerisesti ties mille. Pakkaamisen aikoihin ei häntä useinkaan löytynyt mistään, missä lienee harhaillut itsekseen. Ennen näitä touhuja jo hänen työskentelynsä ei ole ollut millään tavalla tehokasta, päinvastoin hänen laskemansa kuluneet setelit ovat joka päivä säännöllisesti väärin. Ei taida olla näihin oloihin erikoi-

sen sovelias. Jos olisi mahdollista vaihtaisin hänet mielelläni neiti Mölleriin, nyt kun Äänislinnan konttorin työtkin varmaan vähentyvät ja meidän taas tuntuvat olevan lisääntymään päin. Äänislinnan konttorillahan on muutenkin jo yksi enemmän kuin tavallisesti ja kaksi enemmän kuin meillä. Pyytäisin Sinua ottamaan asian sydämellesi.

Vahtimestari Virma on kyllä niin paljon hyvä mies, että hänelle pitäisi järjestää vakinainenkin paikka Suomen Pankkiin, mikäli se hänen suunnitelmiinsa muuten sopisi, hänhän omistaa puusepäntehtaan Turussa. Hän suhtautuu tilanteisiin tyynesti, on aina valmis käymään työhön kiinni ja sitä paitsi on tavattoman nöyrä ja vaatimaton. Hän oli todellakin löytö, josta on ollut korvaamatonta hyötyä vaikeissa olosuhteissamme työskennellessämme.

Jospa välillä ryhtyisin lopettamaan tätä epistolaa ja työntäisin pisteen perään. Toivotan Sinulle hyvää vointia ja pianhan varmaankin taas olemme puhelinyhteydessä, kun asia kertyy.

Terveisin, tuus

